

VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

Föld- és birtokpolitika - Vidékfejlesztés

V. Németh Zsolt
vidékfejlesztésért felelős államtitkár
2013. július 11.

Helyzetelemzés - vidéki térségek, közösségek

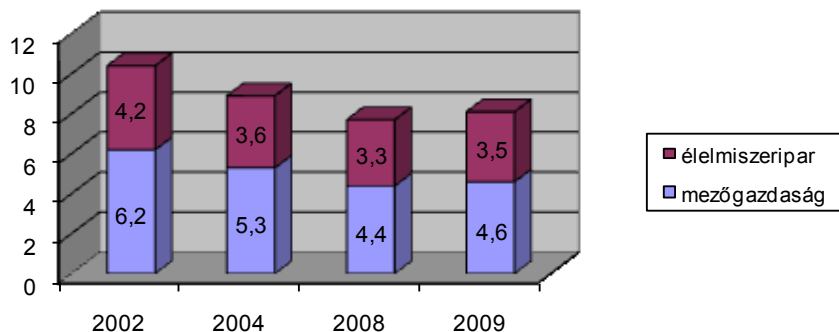
- **Demográfiai válság (a lakosság elöregedése, elvándorlás)**
- **Társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek**
 - **munkanélküliség (2008-ban a 15-59 éves korosztályban regisztrált munkanélküliség a vidéki térségekben 10,1%, a nem vidéki térségekben 4,3% volt)**
 - **szegénység (a szegények közel fele vidéki környezetben él, a nagyon szegény lakosság esetében kétharmados a vidéki arány)**
 - **vállalkozási aktivitás alacsony (az ezer lakosra jutó vállalkozások száma a nem vidéki térségekben 86, a vidéki térségekben 43 volt 2007-ben)**
 - **nő az inaktív aránya (egyres vidéki kistérségben az arányuk a 70%-ot is meghaladja)**
 - **az alapellátások hiánya és alacsony színvonala (óvoda, iskola, posta, orvos)**
 - **elmaradottabb infrastrukturális ellátottság (közműellátottság, települési elérhetőség)**
- **Helyi közösségek szétesése**
- **A kölcsönösségen és munkamegosztáson alapuló vidék-város kapcsolat megváltozott (a vidék növekvő városra utaltsága)**

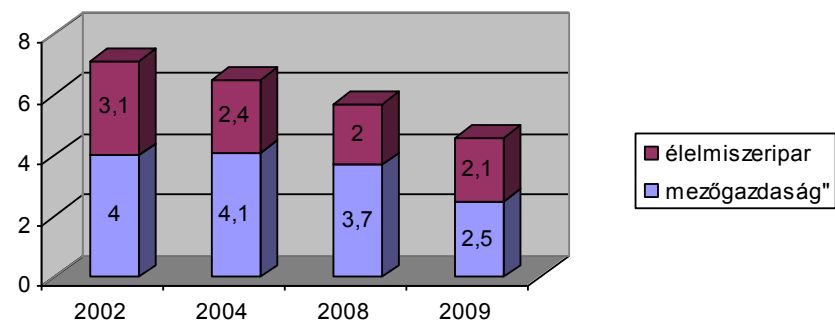
Helyzetelemzés - agrár- és élelmiszergazdaság

- A mezőgazdaság és az élelmiszeripar GDP-ből és a foglalkoztatásból való részesedése jelentősen csökkent
- Energiapolitikai problémák

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar részaránya a hazai foglalkoztatásban

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar részaránya a bruttó hazai termék (GDP) termelésben

Kormányprogram

Széll Kálmán Terv

Nemzeti Reform Program

Magyary Program

Nemzetpolitikai Stratégia

Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia

Nemzeti Környezetvédelmi Program

Országos Területfejlesztési Konceptió

Nemzeti Vidékstratégia

Új Széchenyi Terv

Energia Stratégia

Semmelweis Terv

Wekerle Terv

Darányi Ignác Terv

NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA 2020

STRATÉGIAI TERÜLETEK

TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK, KÖRNYEZET

Természeti erőforrások és értékek védelme, fenntartható használata

Vidéki környezet-minőség

AGRÁR- ÉS ÉLELMISZERGAZDASÁG

Föld-, és birtokpolitika

Fenntartható agrárszerkezet, és termeléspolitika

Hozzáadott érték növelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac

VIDÉKI GAZDASÁG, VIDÉKI KÖZÖSSÉGEK

Helyi gazdaság-fejlesztés

Vidéki szellemi és fizikai infrastruktúra, életképes vidéki települések, helyi közösségek

NEMZETI STRATÉGIAI PROGRAMOK

Talajvédelmi és ásványi nyersanyag program

Ivóvíz program

Szennyvíz program

Természeti értékek, területek ökoszisztéma szolgáltatások védelme és helyreállítása program

Települési csapadékvíz-gazdálkodás program

Levegőtisztaság-védelmi és zajterhelés csökkentési program

Környezet-biztonsági program

Vízészlet- és vízminőségvédelmi program

Zöldterületi rendszer fejlesztése, helyi természeti értékek védelme program

Területi vízgazdálkodási program

Hulladék-gazdálkodási program

Föld- és birtokrendezési, üzemszabályozási program

Demográfiai földprogram, „fiatal gazda életpályamodel” program

Ökológiai gazdálkodás program

Génmegőrzési program

Táj- és agrár-környezetgazdálkodási program

Állattenyésztés-fejlesztési program

Lovasprogram

„Kert-Magyarország” kertészeti program

Szőlő- és borprogram

Szántóföldi növénytermesztés program

Gyepgazdálkodás program

Erdőprogram

Halgazdálkodási program

Vadgazdálkodási program

Élelmiszer-feldolgozás program

Ellenőrzött élelmiszerlánc program

„Egészséges helyi terméket a közétkeztetésbe” program

Agrármarketing, bel- és külpiaci program

Helyi termék, helyi piac, közvetlen értékesítés program

Helyi energiatermelés- és ellátás program

Vidéki turizmus, falusi vendéglátás program

Kézműves program

Szövetkezes-fejlesztési program

Helyi vállalkozásfejlesztés, szociális gazdaság program

Szociális földprogram

Képzési, szakoktatási program

Fogyasztói szemléletformálás program

Népfőiskola program

Modellgazdaságok, tájközpontok, agrár-szaktanácsadási program

Kutatási-fejlesztési, innovációs program

Falufejlesztés, vidéki értéktár és örökség program

TÉRSÉGI KOMPLEX VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAMOK

Tanyás térségek fejlesztési programja

Aprófalvas térségek fejlesztési programja

Tisza-völgy komplex fejlesztési program

Homokhátság program

Ormánság program

Cserhát program

Tokaj-Hegyalja Világörökségi Térségfejlesztési program

„Vidékfejlesztési együttműködések a kárpát-medencei határon túli magyarsággal” program

A stratégia célja, jelentősége

A stratégia fő célja:

- az agrárium és a vidék hanyatlásának megállítása;
- a vidéki élet feltételeinek javítása;
- a minőségi mezőgazdálkodás megteremtése;
- biztonságos élelmiszerellátás;
- a természeti értékek megőrzése, környezetbiztonság.

Paradigmaváltás:

- Agrárpolitika helyett integrált vidékpolitika → többfunkciós mezőgazdaság
- Családi gazdaságok+ szövetkezés elterjesztése, fejlesztése a mezőgazdaságban
- Monokultúra helyett tájgazdálkodás

Értékeink, amelyekre a kilábalást építeni lehet

- **Kedvező agroökológiai adottságok - változatos termékszerkezet lehetősége**
- **Tradíciók, a földhöz kötődő kultúra**
- **Az egyéni gazdaságok azonos területre vetítve nagyobb foglalkoztatási kapacitása**
- **Őshonos és tájfajták - termelésbiztonsági, alkalmazkodási potenciál**
- **A jó minőségű hazai termékek iránt növekvő hazai kereslet**
- **Az ország élelmiszer-önellátásának lehetősége adott**
- **GMO mentességünk megtartása (piaci versenyelőnyt (is) jelent)**
- **A népművészet és kézművesség foglalkoztatási potenciállal rendelkező gazdasági szegmensek**
- **A vidéki gazdag építészeti örökség a vidéki turizmus egyik kitörési pontjává válhat**
- **A vidéki élet felértékelődése (táji szépség, környezetminőség, önellátási és megélhetési potenciál)**

Stratégiai területek és teendők

1. Természeti erőforrások és értékek védelme, fenntartható használata
2. Vidéki környezetminőség
3. Föld- és birtokpolitika
4. Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika
5. Hozzáadott érték növelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac
6. Helyi gazdaságfejlesztés
7. Vidéki szellemi és fizikai infrastruktúra, életképes vidéki települések, helyi közösségek

Termőföldvédelem

Magyarország Alaptörvénye

„P) cikk

- (1) A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.**
- (2) A termőföld és az erdők tulajdonjogának megszerzése, valamint hasznosítása (1) bekezdés szerinti célok eléréséhez szükséges korlátait és feltételeit, valamint az integrált mezőgazdasági termelés-szervezésre, családi gazdaságokra, továbbá más mezőgazdasági üzemre vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”**

A termőföldek mennyiségi és minőségi védelmét a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény (Tfvt.) szabályozza

A termőföld megőrzése, illetve sokoldalú funkcióképességének fenntartása jelentős nemzetgazdasági érdek

A földvédelmi eljárások célja a jó minőségű, illetve átlagosnál jobb minőségű termőföldek mennyiségi védelme

Talajvédelem, a termőföld minőségvédelme

Az állam a termőföld fizikai, kémiai és biológiai romlásának megelőzése érdekében felügyeli azon tevékenységek végzését, melyek szakszerűtlen kivitelezése veszélyeztetheti talajaink minőségét.

Az állam talajvédelmi feladatainak ellátása keretében működteti a Talajvédelmi Információs és Monitoring (TIM) rendszert.

Ez lehetővé teszi termőtalajaink

- objektív megítélését
- a folyamatos változások és azok tendenciáinak megismerését

Az anyagnyerő helyek és a bányászati tevékenység, az ipari beruházások, az infrastrukturális létesítmények, valamint a kereskedelmi-szolgáltató célú beruházások céljára vesznek igénybe a legnagyobb arányban termőföldet

Korábban évente átlagosan 5000-7000 ha termőföld igénybevételére kerül sor

Az utóbbi három évben mindössze 1700-3500 ha nagyságú termőföldet vettek igénybe évente

Talajvédelem, a termőföld minőségvédelme

A törvény alapján bizonyos, a termőföldön elvégzendő tevékenységekhez a talajvédelmi hatóság engedélye szükséges:

- talajjavításhoz,
- mezőgazdasági célú tereprendezéshez,
- a talajvédelmi műszaki beavatkozásokhoz,
- hígtrágya termőföldön történő felhasználásához
- szennyvíz, szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználásához,
- nem mezőgazdasági eredetű és a mezőgazdasági termelés során keletkező nem veszélyes hulladék termőföldön történő felhasználásához.

A biztonságos és megfelelő minőségű élelmiszer előállítás folyamatában kontrollálni szükséges a termesztés során felhasznált anyagokat, így a talajba vagy növényre juttatott terménznövelő anyagokat is (műtrágyák, ásványi trágyák, engedélyköteles szerves trágyák, komposztok).

Biztosítani kell, hogy ne okozzanak kedvezőtlen hatást a növényekre, a talajra, az ember és az állat egészségére, ne jelentsenek veszélyt a környezetre és a természetre.

A mező- és erdőgazdasági földek

A termőföld a földkéreg legfelső, termékeny része, egyben a mezőgazdasági tevékenység színtere és tárgya is.

Magyarországon a természeti erőforrások – amelyek közé a termőföldet, az erdőt és a bányakincseket soroljuk – a nemzeti vagyonnak a 35%-át képezik. Ezen belül a termőföld és az erdő 75%-os részarányt képvisel, tehát az összes nemzeti vagyonnak mintegy a 26%-át.

A termőterület nagysága Magyarországon 7,5 millió hektár, ezen belül a mezőgazdasági területé 5,5 millió hektár, az erdőé pedig 1,9 millió hektár.

A művelési ágak közül a legnagyobb jelentőséggel a szántó bír. Nagysága 4,5 millió hektár, amely a mezőgazdasági területnek a 81%-át teszi ki.

Magyarország az egy főre jutó szántó, valamint mezőgazdasági terület alapján Európában az élbolyhoz tartozik.

A termőföld nem szaporítható, és ebből következően monopolizálható is. Ezzel függ össze értékmegőrző tulajdonsága.

A mező- és erdőgazdasági földek és gazdaságok

Az ÁMÖ 2000 évre vonatkozó adatai szerint 959 ezer egyéni „gazdaság” létezett hazánkban.

2010-ben 8800 gazdasági szervezet és 567 ezer egyéni gazdaság tevékenykedett.

A 2011. évi regisztrációs adatokat alapján 432 ezer gazdaságról beszélhetünk, amelyek közül 13 705 gazdaság társas vállalkozás formájában működött, az egyéni gazdaságok száma pedig 418 561 volt. A földhasználatot illetően hozzávetőlegesen 50-50%-os az arány a két gazdálkodói kör tekintetében.

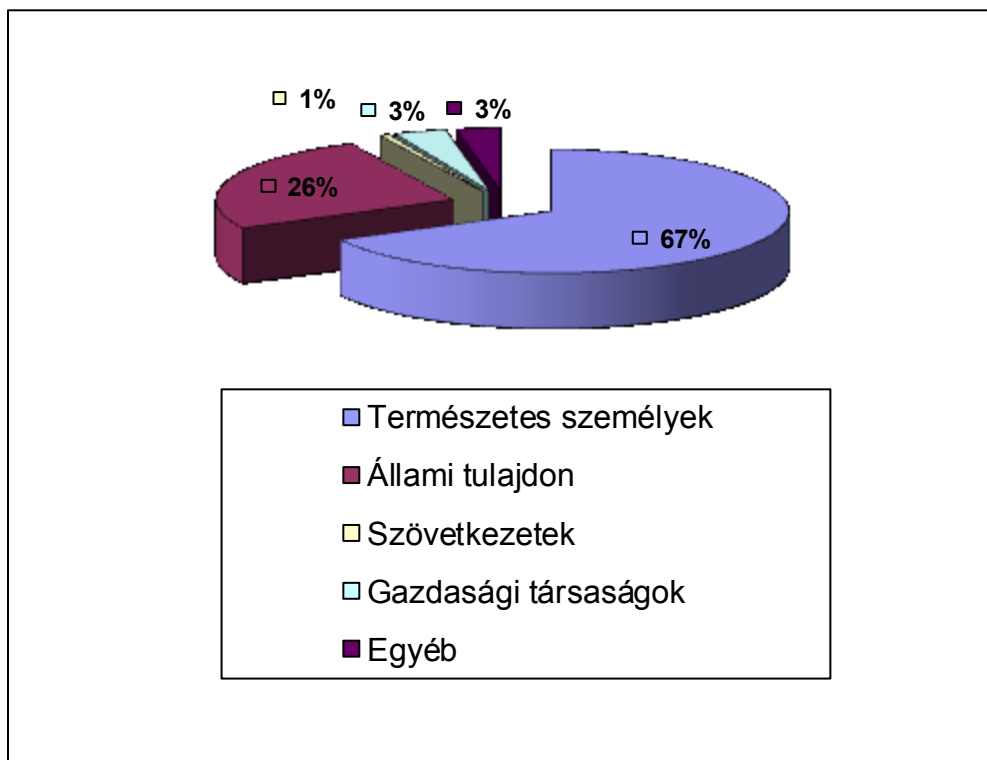
Az átlagos birtokméret 2010. évben az egyéni gazdaságok esetében 30,47 hektár, míg a gazdasági társaságoknál és szövetkezeteknél 359,93 hektár volt.

A társas gazdaságok egy hektárra jutó – fajlagos – támogatása másfélszerese az egyéni gazdaságokénak.

Tulajdon-, birtok- és üzemi struktúra

A tulajdonszerkezet

A birtokszerkezet

A privatizációs folyamat eredményeként jelenleg Magyarországon *8.609.364 hektár* nagyságú **külterületi földrészlet** (beleértve a termőterületet, a művelés alól kivett területet és zártkertet) *3.948.628* darab önálló helyrajzi számú földrészletre oszlik meg, amelyek **átlagos mérete 2,2 hektár** nagyságú.

Ma Magyarországon 2,8 millió (természetes) személy összesen mintegy 6 millió ha területet (mg. terület + erdő) tulajdonjogával rendelkezik.

1,8 millió tulajdonos adja bérbe a földjét.

A birtokszerkezet

A magyar mezőgazdaság birtokszerkezete duális jellegű. Egyrésztől kevés számú, nagy területtel rendelkező társasági illetve kisebb számban termelőszövetkezeti formában működő **nagyüzemek**, másrésztől az életképesség küszöbén egyensúlyozó kisebb birtokméretű - a családtagok közvetlen munkavégzésén alapuló - **kisgazdaságok** együttes jelenléte jellemzi hazánk mezőgazdaságát.

Mindebből látható és **megállapítható a középbirtok hiánya**, amely tényező semmiképp nem kedvez a magyar mezőgazdaság versenyképességének. Ezen probléma központilag irányított birtokrendezés útján lenne egyedül megoldható.

A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló törvény

A föld adás-vétel és bérleti feltételeivel összefüggő jogi aktusok.

Mezőgazdasági üzemszabályozásról és integrációról, valamint a mezőgazdasági adózásról külön törvény rendelkezik.

Magyarország számára 2014. április 30-ával lejár a földmoratórium.

A jogszabály célja:

- a föld a helyben lakó földművelő gazdák tulajdonába és használatába kerüljön (csak földműves természetes személyek szerezhetnek termőföldtulajdont).
- a bel- és külföldi spekulánsok kiszűrése [a visszaélések, spekulánsok és a zsebszerződések kizorítása érdekében kormány határozat született (1085/2012. Korm. határozat), továbbá a KIM az új Büntető Törvénykönyvre vonatkozó törvényjavaslatában bűncselekménnyé nyilvánította a termőföld tulajdonjogának vagy bármilyen jogcímen való használati jogának jogellenes megszerzésére irányuló megállapodásokat. A tényállás a közbizalom elleni bűncselekmények körében szerepel, mivel a védendő jogtárgy a hatályos jogszabályok érvényesülésébe vetett közbizalom. A törvénytervezet az Országgyűlés elfogadta, hatálybalépésének időpontja 2013. július 1.].
- a termőföld nemzeti hatáskörben tartása (az EU-s szabályozással összhangban).

A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló törvény

A jogszabály célja:

- preferálja az őstermelőket és a családi gazdaságokat, továbbá a fiatal gazdákat (a társas gazdaságok is fontos szerepet kaphatnak nagytömegű és azonos minőségű, piacképes mezőgazdasági termékek előállításában).

A törvényjavaslat :

- előmozdítja a birtokegyesítő, üzemi eszközökhöz mért, birtokpolitikailag kívánatos mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó földforgalmat,
- előtérbe helyezi a helyi birtokközpontokhoz, telephelyekhez közeli földszerzést,
- a nagyobb birtokok számát, a gazdaságok közötti súlyát és arányát csökkenteni akarja (80%-20%), de anélkül, hogy felszámolásukra törekedne,
- a helyi gazdálkodók előnyben részesítésével a helyben megtermelt jövedelem helyben tartását elősegítve, a vidéki társadalom fejlesztési céljait is szolgálja.

Köszönöm a figyelmüket!